

DATE NOI REFERITOARE LA SITUAȚIA OPERATIVĂ ÎN BAZINUL MĂRII NEGRE, 14-22 AUGUST 1944

*Prof. univ. dr. Valentin CIORBEA**

Tema privind evoluția stării operative în Marea Neagră în anii celui de-al Doilea Război Mondial a intrat în atenția unor cercetători preocupați de istoria Marinei Militare. Cei mai mulți provin din cadrele Marinei Militare. Îi nominalizăm pe *Nicolae Koslinsky* și *Raymond Stănescu*¹, *Dorin Mara*², *Gheorghe Vartic*³, *dr. Marian Moșneagu*⁴, *George Petre* și *Ion Bitoleanu*⁵, *Valentin Ciorbea* și *Dan-Dragoș Sichigea*⁶, *Jipa Rotaru* și *Ioan Damaschin*⁷.

Cercetarea istorică obligă la un parcurs dinamic petrecut în arhive și biblioteci, unde istoricul va găsi noi surse pentru subiectul studiat, care îi permit reconsiderări și abordări inedite, aduse de izvoarele depistate. Îl onorăm pe cititor cu datele consemnate în arhiva Statului Major al Marinei într-un document olograf referitor la situația operativă în zilele premergătoare lui 23 august 1944 în bazinul vestic al Mării Negre.⁸

*

„14 August 1944

I. Meteorul

*Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România.

¹ Nicolae Koslinsky, Raymond Stănescu, *Marina Română în al Doilea Război Mondial (1939-1945)*, Editura Făt-Frumos, București, 1996.

² Dorin Mara, *Marina Regală a României în cel de-Al Doilea Război Mondial*, Editura Economică, București, 2000.

³ Gheorghe Vartic, *Arealul pontic în anii celui de-Al Doilea Război Mondial*, în Mihail E. Ionescu (coord.), *Marea Neagră de la „lacul bizantin” la provocările secolului XXI [The Black Sea from the Byzantine Lake to the 21st Century Challenges]*, Editura Militară, București, 2006.

⁴ Dr. Marian Moșneagu, *Politica navală postbelică a României (1944-1958)*, Editura „Mica Valahie”, București, 2005.

⁵ George Petre, Ion Bitoleanu, *Tradiții navale românești*, Editura Militară, București, 1991.

⁶ Valentin Ciorbea, Dan-Dragoș Sichigea, *23 august 1944 în spațiul fluvialo-maritim românesc: Provocări, soluții, consecințe*, în Gavril Preda (coord.), *23 august 1944. Adevăr și mistificare*, Editura Corint, București, 20024, pp. 351-404.

⁷ Comandor dr. Jipa Rotaru, comandor dr. Ioan Damaschin, *Glorie și dramă. Marina Regală Română 1940-1945*, Editura Evenimentul și Capital, București, 2022.

⁸ Arhivele Militare Române (A.M.N.R.), Fond Statul Major al Marinei, 1401, dosar nr. 143, ff. 85-105.

II. Situația inamicului:

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi și de noapte nu s'a executat.

b) Activitatea aeriană inamică:

Radiogonia raportează: pe litoral dela Bugaz la deltă 2 avioane de recunoaștere. Între Crimeia și coasta de West 8 avioane de luptă

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: activitate redusă de nave mici. Se poate conta pe 2 submarine în bazinul de West.

15 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului:

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi și de noapte nu s'a executat.

b) Activitatea aeriană inamică:

Radiogonia raportează: 2 avioane de recunoaștere deasupra Constanței. Nu s'a dat alarma în oraș, ora 10.30, 3 avioane de recunoaștere în bazinul de West.

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: o activitate redusă de nave mici. Se poate conta pe 3 submarine în bazinul de West.

16 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi și de noapte nu s'a executat

b) Activitatea aeriană inamică:

Ora 19.2/3 un avion în zona Constanței. Nu s'a dat alarma.

Radiogonia raportează: între Crimeia și coasta de West, 3 avioane de recunoaștere și 10 avioane de luptă.

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: activitatea navelor mici în creștere; se poate conta pe 4 submarine în bazinul de West.

Între Odessa și Tender probabil operațiuni de dragare sau minare. Au fost semnalate 2 nave dragoare, 2 vedete torpiloare, 1 vânător de submarine, 1 motocanonieră; La coasta de West a Crimeii 2 R.booturi; La coasta de Sud a Crimeii, 3 ambarcațiuni de pază, 1 vânător de submarine, 1

R.boot; La coasta de NE și Est, 2 nave dragoare, 3 ambarcațiuni mici; La coasta de SE, 1 vedetă torpiloară, 1 R.boot, 1 ambarcațiune de pază.

d) Diverse:

Submarinul german care a executat atacurile contra traficului sovietic, cu efect, în zilele de 2, 11, 13 August, a luat drum spre portul de reședință, nemaivând torpile.

17 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi și de noapte nu s'a executat.

b) Activitatea aeriană inamică:

Radiogonia raportează: între Crimeia și coasta de West, 3 avioane de recunoaștere și 4 avioane de luptă.

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: vie activitate a ambarcațiunilor mici. Se poate conta pe 2 submarine în bazinul de West.

18 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi în bazinul de West cu următorul rezultat: 10 motoveliere și activitate vie de veliere în afara apelor teritoriale turcești.

Explorarea de noapte între Odessa și Sevastopol fără rezultat.

În careul 2.551 ora 18.20, 2 vedete torpiloare inamice nr. Da=80 grade; ora 18.45 în careul 1561, 4 canoniere inamice, navigând în drumul adevărat 70 grade; ora 12.37 în careul 1.237, un vas de comerț turcesc de 3.000 tone, drum Est; ora 18.25 un vas de comerț de 4.000 tone în Da=80 grade; ora 18.30 în careul 1.241 un vas de comerț de 2.000 tone, Da=West.

Recunoașterea specială a portului Odessa, portului Oceacov și a regiunii Tender, cu următorul rezultat:

Portul Odessa:

- 3 canoniere mari*
- 15 motocanoniere mici*
- 17 vedete torpiloare*
- 11 ambarcațiuni de debarcare*
- 9 remorchere armate pentru operațiuni de debarcare*
- 12 vase pentru susținerea operațiunilor de debarcare*

- 8 pontoane armate
- 2 vase de cabotaj, total 200 tone
- 20 ambarcațiuni
- 3 baloane de baraj.

Portul Oceacov:

- 15 motocanoniere mici
- 4 vase mici armate
- 4 vase de cabotaj, total 300 tone

În regiunea Tender:

- 4 motocanoniere
- 1 vas mic armat

b) *Activitatea aeriană inamică:*

Radiogonia raportează: activitate redusă a hidroaviației inamice. Între Crimeia și coasta de West, 2 avioane de recunoaștere și 4 avioane de luptă.

c) *Activitate navală inamică:*

Radiogonia raportează: activitate de ambarcațiuni mici între Odessa și Cap Tender. Se poate conta pe 2 submarine în bazinul de West.

19 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de noapte între Odessa și Sevastopol a avut ca rezultat o țintă care n'a putut fi identificată.

Explorarea de zi cu următorul rezultat:

b) Activitatea aeriană inamică:

Radiogonia raportează: activitatea hidroaviației în creștere. Între Crimeia și coasta de West, 6 avioane de recunoaștere și 10 avioane de luptă. Între orele 09.49-09.58 și 10.49-10.56, câte un avion în zona Constanța.

Între orele 07.20-07.50 Sulina a fost bombardată de circa 30 avioane sovietice. S'au lansat bombe și s'a mitraliat. Clădiri distruse. Tancul Long-Fellow incendiat. Sunt 6 germani și 1 marinar morți.

Între orele 11.33-12.10 Insula Șerpilor a fost atacată și bombardată de aviația sovietică. Ora 22.30 alarmă aeriană și bombardament la Constanța. 3 bombe au căzut în mare, Est de Cazinou. S'au aruncat și parașute luminoase. Ora 23.46, 2 bombe au căzut între Năvodari și Midia. 20 August ora 00.15, 24 -jg. germane deschid focul asupra unui avion necunoscut.

Între orele 15.50-18.00 Sulina a fost din nou bombardată de circa 40 avioane sovietice. S'au lansat bombe incendiare și grenade. Sunt 3 vedete germane lovite și scufundate, clădiri distruse și incendiate. Victimele nu se cunosc. Legăturile telefonice și telegrafice întrerupte, Oficiul P.T.T. distrus. Detașamentul Maritim lovit.

Între orele 05.24 și 07.17 Sulina a fost bombardată în 3 valuri de aviația sovietică, de circa 50 de avioane inamice. Detalii lipsesc.

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: Centrul de greutate al activității ambarcațiunilor mici la coasta de NW. Se poate conta pe 5 submarine în bazinul de West.

Crucișătorul Krasny Krim escortat de o vedetă torpiloară și de 3 nave vânătoare de submarine în bazinul de Est.

20 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de noapte fără rezultat.

Explorarea de zi în bazinul de Sud West cu următorul rezultat:

- Careul 9.258, 1 vas turcesc de comerț de 200 tone Da=Est
- Careul 9.264, 1 distrugător turcesc, Da=Est
- În fața Bosforului numeroase veliere și cutere în total 400 tone.

b) Activitatea aeriană inamică:

Între orele 09.54 și 11.40 portul Constanța este atacat prin surprindere de circa 100 avioane sovietice I.L. 2, având o puternică escortă de vânătoare, formată din avioane AIR-COBRA. Atacul este dat în 4 valuri, în picaj, dela 2.500-4.000 metri înălțime. Au fost aruncate bombe incendiare și 21 izolate. Artileria A.A. de pe nave și dela coastă a reacționat foarte puternic, făcând baraj. Au fost doborâte 3 avioane și 1 probabil.

Efectul bombardamentului:

Centrul de greutate al bombardamentului a fost a fost șantierul naval, zona docurilor și halele șantierului, care au ars.

- Birourile au suferit avarii grave
 - Clădirea Salvamar grav avariata
 - Docul german de 6.000 tone, adus de la Nicolaev, incendiat.
- Incendiul a fost localizat
- Baraca serviciului tehnic a Escadrilei de Vedete Torpiloare grav avariata.

- Baraca dela dana 0 și dana 1, unde erau dormitoarele distrugătoarelor, grav avariată

- Depozitul de alimente dela dana zero avariata

- Atelierele vechi C.F.R. de lângă stația de petrol, avariate

- Câteva cisterne lovite din plin

- Atelierul german de reparații, incendiat și complet nimicit

- Barăci germane, depozite germane incendiate și complet arse.

Nave române lovite:

- Distrugătorul Regele Ferdinand lovit în plin la căldarea nr. 1 și incendiat. Incendiul a fost localizat. Nu este nici un pericol de scufundare.

- Torpilorul Năluca incendiat și scufundat

- Crucișătorul auxiliar Dacia lovit de schije.

- Canoniera Stihl idem

- Docul mic atins de schije; este inutilizabil

- Tancul de păcură Arieș cu 500 tone păcură incendiat. A fost luat la remorcă, în timp ce ardea, de un remorcher românesc, cu tot bombardamentul, și scos în radă, unde a ars complet.

- Vaporul Ardeal lovit în prova și incendiat. Incendiul a fost localizat, iar vasul a fost în afară de orice pericol.

- Remorcherele Histria, XXXXX, Basarabia au mici avarii la bord

- Vedetele torpiloare nr. 3, 5, 6, 9 avariate de schije

Nave germane lovite:

- Submarinul U9 lovit în plin și scufundat

- Submarinul U18 grav avariata; plutește

- Submarinul U19 ușor avariata, plutește

- 2 vedete torpiloare incendiate

- o vedetă torpiloare scufundată

- 3 vedete torpiloare grav avariate

- 1 R-boot grav avariata

- 2 R-booturi avariate

- 1 M.F.P. scufundat

- 2 M.F.P. grav avariate

- 2 nave vânătoare de submarine avariate

- 2 șalupe scufundate

- 1 șalupă grav avariata

Nave italiene lovite:

- Submarinul CB4 și CB6 avariate în bordajul exterior și la periscop

- 1 submarin scufundat

Baterii lovite:

- La bateria Vulturul (76m/m A.A.) au căzut 3 bombe având ca rezultat scoaterea din funcțiune a unui tun. Pierderi: 6 morți, 3 răniți grav, 2 răniți ușor.
- La bateria Rareș o bombă a scos din funcțiune 2 piese
- Sunt așteptate alte atacuri
- Inamicul a atacat în picaj, cu multă temeritate, ceea ce dovedește că personalul este bine pregătit
- A fost cel mai eficace bombardament dela începutul războiului.

21 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Explorarea de zi în bazinul de NW, fără rezultat; 2 hidroavioane BV 138, au fost doborâte de aviația inamică de vânătoare. Echipajele în afară de 2 oameni, au fost salvate.

Explorarea de noapte fără rezultat.

b) Activitatea aeriană inamică:

Dela ora 21.00 din ziua de 20 August 1944 și până la ora 03.00/21 August 1944, vie activitate aeriană în larg și în apropiere de Constanța. Au fost lansate câteva bombe la Constanța cauzând pierderi și stricăciuni.

Ora 05.25 un avion de recunoaștere deasupra Constanței. Artileria A.A. trage. Ora 07.43 suntem anunțați că din Crimeea a plecat o formațiune de avioane inamice cu direcția Constanței. Ora 08.15 alarmă aeriană la Constanța. Sunt anunțate formațiuni de avioane sovietice venind spre Constanța. Ora 09.04 o formațiune de circa 20 avioane sovietice atacă în picaj și orizontal navele desfășurate în radă. Crucişătorul Dacia a primit o lovitură în plin în spatele coșurilor, având gaură de apă, 3 morți și 10 răniți. Nava a fost pusă pe uscat la Est-W de Agigea. N.M. Murgescu are 5 găuri în bordaj deasupra linie de plutire și 3 răniți.

Au fost doborâte 3 avioane de artilerie A.A. a navelor.

Ora 12.30 alarmă aeriană la Constanța; ora 13.00 circa 15 avioane inamice atacă în picaj și sbor orizontal, navele din radă. Remorcherele care lucrau lângă Dacia au avarii ușoare și răniți la bord. Lângă Dacia a căzut o bombă, provocându-i încă o gaură de apă. Artileria A.A. a doborât 2 avioane.

Ora 14.10 alarmă aeriană la Constanța. Ora 14.40, 12 avioane inamice atacă în picaj și sbor orizontal, navele din radă. Remorcherele

germane Kiel, Isar, avariate. Wesar scufundat (aceste remorchere lucrau la scoaterea de pe uscat a Daciei).

Doborâte 3 avioane; 2 de artileria A.A. a navelor și 1 de aviația de vânătoare.

Către orele 19.00 crucișătorul Dacia este adus în port.

Concluziuni: Aviația inamică atacă în picaj și cu temeritate. urgent necesară aviația de vânătoare.

Ora 11.30 se transmite următoarea telegramă de C.F.N.M. (Comandamentul Forțelor Navale Maritime n.n.) la St. M.M. (Stadiul Major al Marinei n.n.).

Ora 08.15 alarmă aeriană la Constanța. Sunt anunțate formații de avioane sovietice din direcția NE. Ora 09.04 o formațiune de circa 20 avioane inamice aruncă bombe asupra navelor dispersate în radă. O navă germană lovită în plin scufundată. Crucișătorul auxiliar Dacia a primit o lovitură în plin în spatele coșurilor. Nu poate guverna. O mașină avariata. Are 3 morți. Rog insistent a mi se da aviație de vânătoare, situația fiind gravă, avioanele inamice atacând în picaj.

Ora 11.50 un convoi german a fost atacat de un submarin inamic la Est de Tuzla, fără rezultat, submarinul a fost atacat de un avion din escortă și de un vânător de submarine. Efectul nu se cunoaște. probabil submarinul se găsește în interiorul barajului.

Ora 17.50 un alt convoi german a fost atacat de un submarin inamic tot la Est de Tuzla, fără rezultat.

Ora 20.55 alarmă navală la Cetatea Albă.

Ora 20.59 sgomot de nave Trauns la Budachi.

Ora 22.38 bombardament naval la Burnaz.

Ora 22.54 bombardament naval la Bugaz.

Dela ora 07.50-08.20, Sulina a fost bombardată de circa 20 avioane, în picaj. S'au lansat bombe brizante și explozive, și s'au tras cu armele de bord. Sunt pagube materiale, morți și răniți.

Dela ora 15.05-15.30, Sulina a fost bombardată din nou de 12 avioane sovietice. Sunt pagube materiale.

c) Activitatea navală inamic:

Radiogonia raportează: vie activitate de nave mici în bazinul NW, centrul de greutate Odessa. Sunt total 4 vedete torpiloare, 3 nave mici neidentificate, 1 vânător de submarine, 1 motocanonieră. Între Crimeia și coasta caucaziană activitate normală de nave mici. Se poate conta pe 6 submarine inamice la coasta de West. La coasta de NE o navă dragoare mare. La coasta de SE, 2 vedete torpiloare și o ambarcațiune neidentificată.

d) Diverse:

Torpilorul Zmeul, dela Sulina, raportează: „Fiecare torpilor a doborât câte 2 avioane, Zmeul a făcut doi prizonieri ruși aviatori, care au declarat următoarele: avioanele care au atacat Sulina vin de la Odessa, misiunea lor este să urmărească și să distrugă navele din portul Sulina. Pentru aceasta posedă fotografii foarte bune, pe care sunt indicate obiectivele. Echipajele avioanelor formate din elemente tinere. Sunt la primele misiuni de război. Avioanele de construcție nouă cu 2 motoare, armate cu 2 mitraliere și un tun de 30m/m calibru”.

Concluziuni: Se pare că inamicul urmărește distrugerea navelor și porturilor ca apoi să le poată ataca cu ușurință. Aviatorii ruși atacă în picaj.

22 August 1944

I. Meteorul

II. Situația inamicului

a) Activitatea aeriană proprie:

Exploatarea din dimineața zilei de 22 August cu următorul rezultat:

- În Bazinul Central:

- Distrugătorul sovietic SOBRASYTELNY

- Distrugătorul sovietic SVOBODNY

- În regiunea Odessa-Akmecet:

- 2 vedete torpiloare

- 2 vedete dragoare

- mici ambarcațiuni și motocanoniere fluviale

- În coasta de Vest a Crimeii:

- 1 dragor

- Pe coasta de Sud a Crimeii:

- 1 vedetă dragoare

- 1 vânător de submarine

- Pe coasta de Nord a Caucaziei:

- 1 vânător de submarine

- 1 patrulor

- 1 motocanonieră

După-amiază, au fost semnalate în Bazinul Central la 70 mile Sud Cap Sarici, 2 distrugătoare sovietice în Da=Est.

- Pe coasta de Sud a Caucaziei:

- 1 vedetă torpiloare

Explorarea de noapte a avut ca rezultat descoperirea unei ținte care n'a răspuns la semnalul de recunoaștere.

b) Activitatea aeriană inamică:

Radiogonia raportează: Vie activitate de zi și de noapte deasupra coastei românești și bulgărești.

Ora 06.46, 4 vedete torpiloare sovietice sunt în regiune 7 Mile Sud-West Sevastopol, Da=80 grade.

Ora 09.00, avionul de recunoaștere trimis la cetatea Albă, Bugaz (plajă) și Insula Șerpilor a raportat: „Până la 40 Km la larg și pe plajă la Bugaz, nimic de semnalat”.

Dela ora 07.15 la ora 08.05 alarmă aeriană la Constanța.

Ora 07.20, 6 avioane atacă navele din rada și portul Constanța au fost doborâte 2 avioane. Bombele au căzut lângă...(Sic!) fără efect.

Ora 07.31 circa 6 avioane atacă din nou portul și navele din radă. O bombă cade lângă magazia de torpile germană și lângă nava „Firutz” fără efect.

Dela ora 08.33 la ora 09.10 alarmă aeriană la Constanța pentru mai multe avioane ce veneau spre Constanța. Aviația de vânătoare fiind în aer, formațiunea inamică n'a mai venit la atac.

Dela ora 16.21 la ora 16.47 alarmă aeriană la Constanța pentru circa 6 avioane de vânătoare care escortau un avion de recunoaștere.

Efectul bombardamentelor fără importanță.

Reacțiunea aviației de vânătoare și a artileriei A.A. a fost puternică. Atacul s'a executat pe vreme de ploaie și nori.

Ora 02.00 Insula Șerpilor raportează: „bombardament aero-naval”. După acest mesaj, postul n'a mai lucrat.

Ora 02.20, bombardament naval la BALABANCA trimis de o oră și 30 minute, după care navele se deplasează spre NE.

Ora 02.40 se execută puternic bombardament la BUGAZ după care inamicul debarcă, la ora 03.30. Până la ora 07.00 inamicul debarcat, a fost dat peste cap.

c) Activitatea navală inamică:

Radiogonia raportează: Crucişătorul Krasny Krim între Novorosisk și Gelengik. Comandantul Forţelor Navale este probabil la bordul acestui crucişător.

Între Odessa și Akmeat, un dragor mare, una motocanonieră.

La coasta de West a Crimeei, un R-boot.

La coasta de Sud a Crimeei, 3 vedete torpiloare și 1 vânător de submarine.

În Nordul Coastei Caucaziene este câte un submarin și o motocanonieră.

Se poate conta pe 6 submarine inamice la coasta de West, dela Sulina la Kaliacra.

Concluziuni:

Din activitatea intensă a aviației inamice asupra portului și navelor din radă prin bombardament în picaj și prin plasarea submarinelor într’o centură de supraveghere și atac dela Sulina la Caliacra, reese că inamicul urmărește să împiedice intervenția forțelor navale dela Constanța pe litoralul Basarabiei de Sud în sprijinul forțelor terestre”

**NEW DATA ON THE OPERATIVE SITUATION IN THE BLACK SEA
AREA AUGUST 14-22 1944
-abstract-**

Key words: 1944, World War II, Romanian Navy, German Navy, Constanta

The paper aims to better illustrate the larger picture in the area of the Black Sea during the decisive events of August 1944. The situation was largely determined by the Soviet offensive in the area of Iasi and the breakthrough which ultimately led to the coup in Bucharest on the 23rd. For the naval aspect of the situation, the key events took place in Constanta, where the German and Romanian fleets were intertwined.